

ประวัติการยุบสภาในประเทศไทย*

การยุบสภาผู้แทนราษฎร พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่ยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไป และการยุบสภานี้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกาซึ่งต้องกำหนดวันเลือกตั้งใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไปภายใน 60 วัน นับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร

ในประวัติศาสตร์การเมืองของประเทศไทยได้มีการยุบสภามาแล้ว 10 ครั้งดังนี้

ครั้งที่ 1 พันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา เป็นนายกรัฐมนตรี ยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2481 เนื่องจากได้มีการเสนอญัตติขอแก้ไขข้อบังคับการประชุม และการปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร ข้อ 68 เกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ เพื่อพิจารณารับหลักการของ นายถวิลอุดม ส.ส.จังหวัดร้อยเอ็ด โดยเสนอขอให้รัฐบาลจัดทำราย

ละเอียดของงบประมาณประจำปีในเวลาเสนองบประมาณต่อสภา ซึ่งรัฐบาลไม่สามารถปฏิบัติตามได้ และรายละเอียดบางข้อก็ไม่อาจเปิดเผยได้ ปรากฏว่ารัฐบาลแพ้มติสภานายกรัฐมนตรีได้กราบถวายบังคมทูลลาออกจากตำแหน่ง แต่คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เห็นว่าการสถานการณ์โลกยังไม่มั่นคง และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลกำลังจะเสด็จนิวัตพระนคร รัฐบาลจึงควรอยู่ต่อไป นายกรัฐมนตรีจึงขอให้ออกพระราชกฤษฎีกายุบสภา เพื่อให้เลือกตั้งสมาชิกประเภทที่ 1 ใหม่

ครั้งที่ 2 ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมทย์ เป็นนายกรัฐมนตรี ยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2488 เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งได้รับเลือกตั้งมาตั้งแต่ พ.ศ. 2481 ได้มีพระราชบัญญัติขยายกำหนดเวลาให้อยู่ในตำแหน่งต่ออีก 2 ครั้ง ทั้งนี้เพราะไม่อาจจัดให้มีการเลือก

* ตีพิมพ์ครั้งแรกในสารวุฒิสภา ฉบับที่ 10 ปีที่ 4 ตุลาคม 2539

ตั้งในระหว่างสงครามขณะนั้นได้ (สงครามโลกครั้งที่ 2) ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดดังกล่าวอยู่ในตำแหน่งนานเกินควรย่อมเป็นเหตุให้จิตใจ และความคิดเห็นของสมาชิกส่วนมากเหินห่างจากเจตนา และความประสงค์อันแท้จริงของราษฎร กอปรกับรัฐบาลได้เสนอร่างพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงครามเข้าสู่การพิจารณาของสภา บรรดาสมาชิกได้อภิปรายอย่างรุนแรงและลงมติไม่เห็นชอบด้วยกับหลักการบางมาตราของร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

ครั้งที่ 3 นายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ยุบสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2516 เนื่องจากภายหลังเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี แต่ในขณะนั้นได้มีการดำเนินการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งแต่งตั้งไว้ สมัยจอมพล ถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี จำนวน 299 คน ปรากฏว่ามีกลุ่มนักศึกษาและประชาชนได้เคลื่อนไหวขอให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดดังกล่าวลาออกจากตำแหน่ง เพื่อเปิด

โอกาสให้มีการแต่งตั้งสมาชิกชุดใหม่ สภานิติบัญญัติชุดดังกล่าวจึงได้ทยอยกันลาออกจากตำแหน่ง จนเหลือเพียง 11 คน ซึ่งไม่เพียงพอที่จะเป็นองค์ประชุม จึงได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อจะได้แต่งตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดใหม่

ครั้งที่ 4 ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี ยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2519 เนื่องจากเกิดปัญหาความแตกแยกและขัดแย้งในคณะรัฐมนตรี ซึ่งเป็นรัฐบาลผสมในขณะนั้นอย่างรุนแรง อันเป็นเหตุให้เกิดอุปสรรคในการบริหารราชการแผ่นดินและส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาล กอปรกับจะมีการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรี ในวันที่ 14 มกราคม 2519 นายกรัฐมนตรีจึงได้ดำเนินการออกพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร

ครั้งที่ 5 พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2526 เนื่องจากเกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงในปัญหาการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อเปลี่ยนแปลงวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประชาชนและสมาชิกสภาผู้แทน

ราษฎร ต่างมีความเห็นแตกต่างกันไป หากให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวิธีการใหม่ อาจนำไปสู่ความขัดแย้งและรุนแรงทางการเมือง รวมถึงความเสื่อมโทรมทางเศรษฐกิจ สังคม ความสามัคคีของชนในชาติ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้

ครั้งที่ 6 พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรียุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2529 เนื่องจากรัฐบาลได้ออกพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 พ.ศ. 2529 ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาฯ ทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน ได้ลงมติไม่รับพระราชกำหนดดังกล่าว ซึ่งรัฐบาลเห็นว่าเกิดจากความขัดแย้งทางการเมืองของพรรคการเมืองบางพรรค หากให้สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ทำหน้าที่ต่อไปอาจเกิดผลกระทบต่อนโยบายของรัฐบาลอย่างรุนแรง และกระทบถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ

ครั้งที่ 7 พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรียุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2531 เนื่องจากรัฐบาลเห็นว่าเกิดความขัดแย้ง

กันอย่างรุนแรงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองบางพรรค ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดความไม่มั่นคงในเสถียรภาพของรัฐบาลอันส่งผลให้เกิดอุปสรรคในการบริหารราชการแผ่นดิน และการพัฒนาประเทศ

ครั้งที่ 8 นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี ยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2535 การยุบสภาในครั้งนี้สืบเนื่องจากการสืบทอดอำนาจของคณะ รสช. ซึ่งทำให้เกิดวิกฤตทางการเมืองอย่างรุนแรง จากเหตุการณ์ในเดือนพฤษภาคม 2535 โดยมีการเรียกร้องให้ พลเอก สุจินดา คราประยูร ลาออกจากการเป็นนายกรัฐมนตรีขณะนั้น และได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อให้มีการจัดตั้งคณะรัฐมนตรีเป็นการเฉพาะกิจ เพื่อจะได้ใช้กระบวนการทางรัฐสภาและรัฐธรรมนูญ คืบอำนาจให้กับประชาชน ซึ่งขณะนั้นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งและจะจัดตั้งรัฐบาลนั้นไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชน ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาวิกฤตทางการเมือง รัฐบาลจึงได้ดำเนิน

การยุบสภา เพื่อให้มีการเลือกตั้งทั่วไป
ใหม่

ครั้งที่ 9 นายชวน หลีกภัย เป็น
นายกรัฐมนตรี ยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อ
วันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2538 เนื่องจาก
สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยพรรคการ
เมืองหลายพรรค แต่ไม่ปรากฏว่ามีพรรค
การเมืองใดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
เพียงพอที่จะจัดตั้งรัฐบาล แต่ปรากฏว่า
เกิดความแตกแยกในหลายพรรคการเมือง
และระหว่างพรรคร่วมรัฐบาลจนไม่
สามารถจะดำเนินการในทางการเมืองได้
อย่างมีเอกภาพ กอปรกับได้มีการเปิด
อภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐ
มนตรีจากผลการปฏิบัติงานและมีการลา
ออกของพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล ซึ่งทำ
ให้รัฐบาลขาดเสถียรภาพในการบริหารราช
การแผ่นดิน

ครั้งที่ 10 นายบรรหาร ศิลปอาชา
เป็นนายกรัฐมนตรี ยุบสภาผู้แทนราษฎร
เมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2539 เหตุผล
การยุบสภา อยู่ในพระราชกฤษฎีกายุบ
สภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2539

